

SERBSKI · CYRKWINSKI · DŽEŇ

26. a 27. junija we Wochožanskej wosadze

„Kóždy njech njese druhoho wobćežnosć“

SOBOTU, 26. JUNIJA, W SPRJOWJACH

- 14.00 hodź.** zahajenje cyrkwinskeho dnja w cyrkwiće w Sprjowjach, wjedženje po cyrkwiće z knjeni dr. M. Měrcinowej (Budyšin)
- 14.30 hodź.** kofejowa přestawka
- 15.00 hodź.** přednošk knjeza G. Wjenki (Drěwcy): „Łužiska brunica – kak dale?“

NJEDŽELU, 27. JUNIJA, WE WOCHOZACH

- 10.00 hodź.** swjedzenske kemše z Božim wotkazanjom, přěduje farar J. Malink (Budyšin), spěwaja Slepjanske kantorki, zdobom kemše za džeći
- 11.30 hodź.** postrowy našich hosći
- 12.00 hodź.** wobjed w Balkowym hosćencu
- 13.00 hodź.** připoldniša přestawka z ludowymi spěwami, krotkimi přinoškami a předstajenjom Wochožanskeje drasty
- 14.15 hodź.** wotkryće wopomnjenskeje tafle za fararja B. Šwjelu
- 14.30 hodź.** kónčna zhromadźizna w cyrkwi z přednoškami, mj. dr. přednošuje knjez M. Laduš (Wětrow) wo fararju B. Šwjeli, spěwa Łazowska folklorna skupina
- 16.00 hodź.** zakónčenje cyrkwinskeho dnja

Wšitkich Serbow lubje na cyrkwinski džeň prosymy. Za čas cyrkwinskeho dnja budže w cyrkwi wosebita wustajeńca wo fararju B. Šwjeli.

Bože słowo za nas

Štó móže wulke skutki Knjeza wupowědać a jeho cytu chwalbu připowědać? (ps. 106,2)

Spěwar tutoho psalma myslí při wulkich skutkach Knjeza na israelski lud. Wón so dopomina na zašće časy, hdyž běše Israel w Egyptowskej potłóčowany a bjez kóždeje nadźije na přeměnenje čezkeho dóńta. Spěwar psalma so dopomina na to, zo je Bóh swojemu ludej z njewólnistwa wupomhał a jón přez Mójzasa do slubjeného kraja dowjedł. Wo tym čitamy w Swjatym pismje. Ale to je so před wjacorymi tysac lětami israelskemu ludej stało. Ma-my my džensa Boha hišće za to chwalić?

Wězo to můžemy. Ale chcemy Boha tež za to chwalić, štož je za swoju wosadu, za cyrkej činił. Cyrkej wobsteji nětko hižo nimale dwaj tysac lět. Běchu to za Chrystusowu wosadu husto tež zle časy. Ale Bóh je cyrkej wobarnował. Wulke mócnar-

stwa su zašće a towaršnostne porjady su so změniły, cyrkej pak wobsteji hač do džzensnišeho. A to njezaleži na čłowjekach, ale Bóh je ju přez časy zdžerzał. Chcemy tež na to myslić, hdyž naše hrono čitamy, a Boha za to chwalić.

Druhdy pak so mi zda, zo docyła njespóznajemy, što Bóh swojej cyrkwi, ale tež cyłemu swětej a kóždemu z nas dobrego činił je a tež džensa hišće čini. Potom pak tež „wulke skutki Knjeza“ njemůžemy připowědać a Boha za to chwalić. A hdyž bychmy tež wšitke Bože dobroty spóznali, byštej naš džak a naša chwalba přeskromnej bytoj. To jedne pak wostanje: Byrnjež njemůžemy Boha prawje chwalić, tak wón tola přez swoje wulke skutki swoju wosadu zdžerži. To je naše přeswědčenje a naša nadźija. **S. Albert**

100. narodniny molerja Měrcina Nowaka-Njehorńskeho

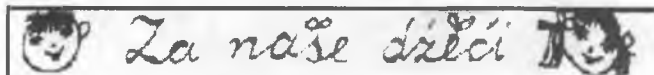
Serbski muzej w Budyšinje planuje k 100. posmjertnym narodninam našeho „molerja serbskeho ludu“, Měrcina Nowaka-Njehorńskeho, za lěto 2000 wulku jubilejnu wustajeńcu. K tomu chce Ludowe nakładnistwo Domowina zhromadnje ze Serbskim muzejom a ze Serbskim institutom wudać wobšěrny katalog wo wumělskim tworjenju molerja. Přerjotnje ma pak so w tutym zwisku zestajić zapis wšitkich jeho džělów. Dokelž pak je wulki džěl jeho twórbow w priwatnych rukach, a to tež w słowjanskim wukraju, prosy muzej wo podpěru wobse-

džerjow originalow. Prosy my wšitkich, kotřiž wobse-
dža džěła M. Nowaka, so pismnje abo telefonisce pod slědowacej adresu wobroćić:

Serbski muzej
k r. Ch. Boguszoweje
Hród/Ortenburg 3
02625 Budyšin
tel. 03591/42403
fax 03591/42425

Přilubimy, zo wobchadžamy z Wašimi podaćemi a pokiwami diskretnje a zo so mjeno priwatneho wobsedźerja njepublikuje. Džakujemy so za Wašu prócu a nadźijamy so spomóžneho zhromadneho džěła.

Tomasz Nawka, direktor

Lube džěci!

Snano maće po šuli čas, z přečelemi a přečelkami na hrajkanišću abo doma w zahrodze a na dworje hrajkac. Na čoplych, slónčnych dnjach čini to wosebje wulke wjeselo, na čerstwym powětre w kerkach, zady štomow a chěže so chować. Na trawniku móžeće napřemo běhać, so honić a so lójić. Hdyž pak chceće tajke hry hrać, dyrbiće sej pytarja abo lójerja wuzwolić. Kak? Z wuličenku. „Serbske wuličenki? Tajke njesu“, budžeće nětko prajić. Ju – a kak rjane:

Jenka, dwěnka, třinka, štyrka,
pjedzi ledži, hupa dupa,
kelinari, cynki canki,
Babylon a ty sy won!

Naša mać a waša mać
matej štyri kozy hnać.
Nochcetej pak samej hnać,
matej na nje tebej slać! (won)

Jank, tón běži pišćo po wsy
w roztorhanych cholowach.
Hanka kuka z woknješkom,
mysli, zo je „batlmon“,
njese jemu krošik – won!

Wzmi sej hólca za brodu,
zworaj z nim sej zahrodu,
wosy sej tam mak, mak, mak,
potom lój nas tak, tak, tak!

(Z knihi „Klepam, klepam pišćalku“)

G. Gruhlowa

Přeprašenje

Přeprašujemy wšitkich jara wutrobnje

sobotu, 19. junija, w 14.30 hodź.

**do Njehornja na wotewrjenje
Doma Měrcina Nowaka-Njehorńskeho.**

Na tutym dnju spřistupni so zjawnosći ponowjeny ródny a bydlenki dom kaž tež ateljeje serbskeho molerja, spisowaca, publicista a kulturneho politikarja Měrcina Nowaka-Njehorńskeho. Předstaji so žiwjenje M. Nowaka a zdobom dóstanje wopytowar dohlad do stawiznow ewangelskich Serbow wuchodnych Budyskich kónčin. Dokoławokoło domu prihotuje Budyska župa wšelke stacije za zaběru džěci a dorosćenych, runje tak poskičuje so kofej a tykanc. Njeh wužiwa swójby zbliska a zdaloka składnosć, sej doječ na tutym popołdnu do Njehornja.

Domowina – Zwjazk Łužiskich Serbow

Před 60 lětami započá so zhromadny puć našej staršeju. Wěrowanje bě 31. meje 1939 w Budyskej Michalskej cyrkwi. Krótki bě zhromadny čas młodeho mandželstwa. Hižo tydzeń do započatka druheje swětoweje wójny běchu nana jako jednoho z přenich z Budyšinka do wojskeje služby zwołali.

Započa so sydom lět trajaca bojosć před strachami hrozneje wójny a jeje scěhami. Najprjedy bu nan do Hornjeje Šleskeje posłany. Lěta 1943 přesadźichu jeho do Italskeje. To dyrbješe chłostanje być, wopokaza so pak jako zbože. Najhórše surowosće wójny běchu jemu zalutowane. Boža hnada wucho wemu žiwjenje.

Tež naša mać nazhoni we wonym času Bože wobarnowanje. Wona wróći so z Budyšinka zaso do Třělan k swojimaj hižo starymaj staršimaj, zo bychu sej mjez sobu pomhali. Za čas wójny narodźichu so Pawoł (1940), Arnošt (1941) a Jan (1944). Džěći swójeho nana jenož w krótkich, rědkich dowolach dožiwichu. Krótko do kónca wójny dyrbješe so mać pěši z džěćimi na čekanje podać. Po nawróće do Třělan dožiwi wobsadniske ruske wójsko. Dožiwi strašne wokomiki, ale tež dobrych a pomocliwych wojakow. Husto je wotym powědała. Wójnu je mać z nami bjez škody přežala.

Kónc lěta 1945 zemře Jank. Nan so započatk lěta 1946 z ameriskeje jatby a po krótkim času w interněrowanskim lěhwje w Narcu pola Wojerec domoj wróći. Čas zhromadneho mandželstwa započá so poprawom hakle nětko. Sydom lět falowachu w zhromadnym žiwjenju. Sydom lět njedachu so zrazom wotbyć. Tola po času wšě rany zažija.

W lěće 1947 so nan powoła za fararja do Njeswaćidla. We wulkej wosadze čakaše na fararja wjele džěla. Cyrkej a fara běštej přez wójnu zni-

Serbska superintendentura přeje w mjenje ewangelskich Serbow Wirtha mandželskimaj za přichod Bože žohnowanje a wobarnowanje. Foto: priwatne

Dejmantnemu kwasej Gerharda Wirtha a Elisabethy rodź. Křižanec

čenej. W diakonaće so za młodu farsku swójbu bydlenje spřihotowa. Cyrkej je so z pomocu a wulkej woporniwosću wosadnych zaso natwarila. Kóždu njedzelu běchu w Njeswaćidle a w Zarěču kemše, zdžěla na wobemaj městnomaj serbske a němske. Wjele běše nan we wosadze dom wot domu po puću. Wšitke swójbje we wosadze znaješe, wědžeše w jich starosćach a wjeselach. W lěće 1959 bu nan za Serbskeho superintendenta powołany. Redaktorske džělo časopisa Pomhaj Bóh přežwa hižo wjele prjedy.

W lěće 1949 narodži so syn Handrij a pjeć lět pozdžišo dwójnikaj Madlena a Měrcin. Z wjeselom móžeštaj staršej nětk zhromadnje wuwice swójech džěći dožiwic. Wjele džěla měješe mać z wobšěrnej domjacnosću. Wšědnje blido za wulku swójbju přikrywać njebě w powójnskim času tak lochko. Běše z wužitkom, zo staj burskeho pochada. Tak móžeštaj swinjo, kozy a kury wobstarać a tež wulku zahrodu a

farske polo a łuku wobdžělać.

Za čas socialistiskeho režima, kiž njebě cyrkwi přichileny, dožiwi swójbja wšelake strachociwe hodžiny. Nan bě kritiski napřečo politiskemu wuwicu, zasadźowaše so za přesčěhanych socialistiskeho stata, wotpokaza nje-demokratiske wólby a wupraji so přečiwo kolektiwizowanju burstwa. Tuž běchu přeco zaso rozmołwy ze statnymi zastojnikami, hdžež spytachu jemu něšto porokować. Mać so potom starosćeše, zo njebychu nana zajeli, štož bě tehdy zlochka móžno. Kruta dowěra do Boha a wšědna modlitwa běštej základ za přežawaće tež tutech situacijow. Nan je swoje křesćanske stejišće přeco zmužiće zakitował. Cyle wěsće běše to tež přičina za to, zo samo někotři stronjenjo z wosady sej našeho nana čescachu a jeho podpěrachu a škitachu.

Njezapomnite su nam rjane jězby do słowjanskeho wukraja, do Čěskeje, do Pólskeje a do Botharskeje z hač pod třěchu nakładženym

Trabantom. Mać wšak je rady doma wostała a z wulkim zajimom na naše rozprawy poskała a sej fota wobhladała. Hišće džensa wě so na drobnostki dopomnić, na kotraž smy sami hižo zdžěla zabyli. Wjesele a starosće staj staršej dožiwiłoj, hdyž jich džěći ze swójbneho hnězda wulečachu a sebi sami swójb žiwjenski puć pytajo po někotrychžkuli njewočakowanych pućach chodžachu.

W lěće 1976 poda so nana na wuměnk. Tehdy so přesydlištaj z Njeswaćidla do Třělan na ródne kubło maćerje. Zajimawe a wotměnjate žiwjenje mataj tež na wuměnk. Z nimaj je tam živy syn Měrcin a jeho swójbja. Staršej wjeselita so na tym, zo mataj wšědnje swójech wnučkow wokoło sebj. Husto so do swojeje Škodowki sydnjetaj, sej rjanosće blišeje wokoliny wobhladujeta a so wjeselita, hdyž znatych zetkataj. Rady powědataj wo swójech dožiwjenjach.

Rady so w Třělanach zetkamy, tam je naša domizna.

„Budž swěrnny do kónca a budže ci króna wěčneho žiwjenja!“ Da-li Bóh, budže so naša swójbja spočatk junija pod tutym heslom w cyrkwi w Njeswaćidle zeńć. Smy džakowni, zo staj staršej sebi a Bohu swěrnaj wostałoj a zo je Bóh jeju na tak dolhim zhromadnym puću škitaj.

Hač běchu to zbožowne 60 lět? „Smy činili, štož nuzne bě a štož sej přislušnosť žadaše!“ Zbožowne wokomiki – haj, wone běchu, znajmjeńša za nas džěći z nimaj. Samaj za sebj njejestaj swětny, časne zbožo pytałoj. Mać praješe njedawno: „Njebych chcyła hinaše žiwjenje žiwa być, hač sym žiwa była!“ To su „dejmantne kwasne słowa“.

Hdyž rozpominamy žiwjenje našej staršeju a hladamy do přichoda a wěrimy, zo naš čas w Božich rukach schowany je, tak wěmy: Čas z našimaj staršimaj bě, je a budže dale žohnowaný čas.

Wot jeju džěći

Swoju swobodnu chwilu wěnował serbskemu džělu

K 125. narodninam Oty Wićaza

W léce 250ćin sławneho němskeho spisowacela Goethy spominamy na ročnicu Serba, kiž je so na městnje swójeho skutkowanja předewšěm jako wuběrný znajer Goethoweho džěla a wurjadny wukładowar „Fau- sta“, kotrehož runja džiwadźelnikej z hlowy přednošowaše, do pomjatka njeličnych rudnohórskich maturantow zašćepił.

Ota Wićaz je so narodził 14. junija 1874 w tehdy hišće do Malešec zafarowanych Chwaćicach a wotrostł hromadze z bratrom a sotru we wučerskej swójbje. Z jednaće lětami pósta jeho nan na gymnazij do Budyšina. Tu měješe tyžděnsce jednu hodžinu serbsčiny pola najlepšeho znajerja ludoweje řeče, Jana Wjele-Radyserba, kiž bě hdys a hdys z hosćom pola Wićazec w Chwaćicach. Wot lěta 1891 wopytowaše wón studentske schadźowanki, kotrež zbudžichu w nim ideal swěry k serbskemu pochadej a zawjazk džěla za serbsku kulturu. Zahori so za basnistwo Čišinskeho, entuziastiske řeče Praskeho studenta Andrickeho njewostachu na njeho bjez wuskutka a dwaceći lět staršemu Arnoštej Muce dowěri swoje spisacelske přěnički. Po maturice poda so do Lipska na studij teologije a filozofije, přidatnje wopytowaše čitanja a seminary germanistiky a slawistiky. W prózdninach 1895–97 wopyta Imišowy štyrinjedźelski předarski seminar w Hodžiju, hdžež znamjomstwo z Bogumiłom Šwjelelu k hlubokemu žiwjenju trajacemu přećelstwu dozrawi. Njezačuwojo praweho dara za klětku rozsudži so za powołanski puć, podobny Mukowemu – za wyše wučerstwo. Doniž njebě wotpo-

žil druhewučerske pruwowanje, bě z pomocnym wučerjom na wšelakich šulach we Łužicy a w Sakskej, mjez druhim tež na Krajnostawskim wučerskim seminarje w Budyšinje, hdžež sej wuličeše přistajenje po Fiedlerjowym wotchadze na wuměnk. Podawaše tež hižo přenje stawizniske přinoški a přeložki do Serbskich Nowin a Łužicy a mjez 1900 a 1902 redigowaše za fararja Gólča Pomhaj Bóh. Z přistajenja w Budyšinje nič njebu, a tak přiwza 1903 wučerske městno na nowozaloženym wučerskim seminarje w Stollbergu. Z tym na pođra lětdžesatka wuši zwisk ze swojimi serbskimi přećelami zhubi, njech tež běžnje čitał serbske časopisy. Swójbja – Wićaz zwjaza so z džowku Stollbergskeho překupca –, fachowe dalekublanje, předewšěm na polu germanistiky – Wićaz scěhowaše na přikład cyle slědženje k žiwjenju a džělu Goethy –, zestajenje wědomstneho džěla k filozofiji přenjeje polojcy 18. lětstotka za Lipsčanskeho profesora Volkelta a wšelake zastojnske a cyrkwinske funkcije žadaču sej jeho čas a mocy.

Přěnja swětowa wójna wutorhny jeho z tajkeho žiwjenja. Wot sebje započa w léce 1917 dopisować do Pomhaj Bóh a serbske narodne hibanje zbudži w nim mócnu žadosć za nawrótom do domizny. Ale njebě lochko dóstać we Łužicy jemu wotpowědowace městno resp. ze skromnišim přewynić přečiwjenje w swójbje. Ota Wićaz wosta w Stollbergu, slubi pak Arnoštej Muce, swoje „zbytnje žiwjenje a swobodnu chwilu wot nětki cyle do služby serbskeje wěcy stajić“. Jako so 1920 Serbske Nowiny z tyždenika na džěnik přetwo-

Ota Wićaz na Serbskim ewangelskim cyrkwinskim dnju 1951 w Klukšu

richu, zawjaza so sam z nastawkom „Zdžěłani Serbja, přimajće so gratu!“ k prawidłownemu dodawanju (drobných) kulturnostawizniskich přinoškow, zo nowina njeby jenož z politiskim łopjenom byla. Dale planowaše spisać stawizny serbskeho pismowstwa. Přez nakup knihow a časopisow ze zawostajenstwow wudospolni sej swoju serbsku knihownju a započa ze systematiskim zběranjom bio- a bibliografiskeho materiala k mjenje znatym serbskim basnikam; hižo 1922 připowědži pozdžišo zwoprawdženu seriju studijow „Serbske hlowy“. Na hlownej zhromadźiznje Maćicy Serbskeje samsneho lěta překwapi a zahori wón přítomných z přednoškom „Wo serbskim ludowym basnistwje“. Wot nětki jemu Arnošt Muka jedyn nadawk po druhim přidželi. Po smjerći fararja Křižana w léce 1923 prošeše jeho přewzac redakciju wot Maćicy wudawaneje ewangelskeje protyki Předženak. Ota Wićaz wěnowaše z toho časa každolětnje tu teje najbóle čitaneje serbskeje knihi, kotruž njerozšěri jenož po wobjimje a wobrazowym wuhotowanju, ale scini ju tež ze swójeje domiznskeje a historiskeje prozu k woblubowanej ludowej čitance. Z mócnym přeswědčenjom a hroženjom docpě Muka, zo přewza Wićaz 1926 tež hišće zamołwitosć za Łu-

žicu, měšačnik serbskich spisowacelow za zabawu a powučenje, zhromadny časopis hornjo- a delnołužiskich Serbow. Z njeličomnymi dopisami je Ota Wićaz lětdžesatk dołho nastawanje a wuwice serbskeje beletristiky sobu organizował a ze swojim dokladnym čitanjom a miłym rozjimowanjom so wo wot hłós k serbskim kniham starał. Bjez diskusije přewza redakciju lětnje w dwěmaj zešiwkomaj wuchadźaceho Časopisa Maćicy Serbskeje, wot 1928 do 1932 wobstara to pod Mukowym mjenom, wot 1933 pod swojim. Wićaz wjedžeše wšě tři publikacije hač do znjemožnjenja jich dalšeho wuchadženja přez nacistow w lécu 1937. Njebě to runje lochke a přeco džakowne poswjatokowe džělo – a tola je Wićaz při tym swoje duchowne dary skónčnje najlěpje rozwić a duchownu wuměnu ze Serbami namaćać móhl. Wědomstne předewzaća dyrbješe při tym najprjedy raz wróćo stajić, po swojich šěsćdžesacínach poča chutnje na syntezu swojich dołholětných slědženjow a studijow myslić. Mjeztym pak běchu nacišća serbski knihičišć zastajili a tež w němskich slawistiskich časopisach njesmědžeše so wjace wo Serbach pisać. Skónčnje poradži so pječasydomdžesatlětnemu Wićazej tola hišće w krótkim času spisać podrobnu studiju wo žiwjenju a literarnym džěle swójeho bywšeho wučerja, Jana Wjele-Radyserba, a monumentalny časowy wobraz „Handrij Zejler a jeho doba“ z přirunanjom Zejlerjowých „basnjow“ z fabulemi swětoweje literatury. Hačrunjež je wosebje poslednje džělo njemało woznamjenjene přez myslenje třicetych lět, smy džensa radži, zo je 1955 jako posmjertna přislušnosć tola hišće w čišću wušło (wudał Pawoł Nowotny). Jako wučer na wyšim kubłanišću a přez swoju germanistisku zdžělanosć plačeše Ota ↵

Wićaz po 1945 skoro jako awtorita w prašenjach serbskeje literatury – jeho přez měru kritiski a mnoho hdy nic tak objektivny wid na Jakuba Barta-Čišinskeho wšak mlódsi literarnowědnicy kaž Rudolf Jenč, Frido Mětsk a Jurij Młynk njedžělachu. Tež z džensnišeho wida njemóžemy wšelakim, w duchownostawizniskim zhladowanju korjenjacym, nahladam Wićaza scěhować; jeho wzjewjenja a bohate archiwalne materialije wostanu pak

tež w přichodze z njedowučerpanym žórlom a nastorkom za dalše slědženja.

Při tutym njesnadnym přidatnym džěle Wićaz swoje powołanske winowatosće na žane wašnje njezanjecha – hinak njeby so 1928 stał z konkrektorom mjeztym do wyšeje šule přeměnjeneho kublanišća.

W lěće 1936 pak jeho nacistiska šulska wyšnosť dočasnje na wuměnk pōšla; wot lěta 1945 wón znowa wučerješe. Po tym zo bě ma-

turitnemu lětnikej 1948/49 posledni raz „Fausta“ wuložował, přeložowaše tele sławne a jemu drje najlubše džělo němskeje literatury do swojeje maćernej řeče, zwjetša wječor pozdže, zdo konjejo dobru položcu přenjeho džěla. Prjedy hač jemu smjerc 28. nowembra 1952 pjero cyle z ruki wza, zjadowa tež hišće swoju knihownju a rukopisne zběrki a wotkaza je serbskej wědomosci. Po wjele lětach přeměstnjenja zwonka domu

dōsta jeho knihownja z wonymi w tutym mēsačniku hižo raz wopisanymi jědnaće ewangelskimi serbskimi biblijami lětsa swoje pokazanja hōdne mēstno w knižnym składze Serbskeje centralneje biblioteki.

W lěće zhromadneje rōčnicy Oty Wićaza a Goethy bychmy nic naposledk sami sebi darili wokřewnu lekturu, by-li so fragment přebasnjēja „Fausta“ tež hišće knižnje wudać mōhl.

Franc Šěn

Budyšin: Wokrjesna synoda

Sobotu, 20. februara 1999, zeńdže so nalětnja wokrjesna synoda we wosadnym domje na Hornčerskej. Synoda stejese pod heslom: „Štōž swoju ruku připołoži k pluhu a hlada dozady, njehodži so do Božeho kralestwa.“

Po nutrosći fararja Albanija slyšachmy tři přednoški k žadanjam Mnichowskeho cyrkwinskeho předstejičerja Barrensteina. Wón je ze swojim institutom za poradžowanje předewzaćelow hospodarstwa 1995 darmotnje Mnichowske ewangelske wosady přepruwował a lěto pozdžišo wobšěrne wuhōdnoćenja předpołožil. Swoje dopōznaća zjima do žadanjow na cyrkwinskih sobudželačerych:

1. Haj k wěrje.
2. Haj k wuwicu cyrkwe jako institucija.
3. Haj k profesionalnym metodam.

W přnim přednošku rozložil superintendent Pappai, zo je na swěće pytnyč nabožne zbudženje, kotrež po zdaću nimo Němskeje dže. Wón mēni, zo so cyrkej z mnohimi temami zaběra, ale nic z najwažnišimi. Bože słowo je přeco hišće wōtre, ale dyrbi so jasnje zwuraznić. Wone dyrbi so dale prajić z lubosću a zahoritōsću za Jezusa. To njesmē jenož wēc cyrkwinskih sobudželačerych być, ale wēc každeho křescāna.

Dokelž nam to zdžěla čežko je, rēčec wo Bohu a Jezusu, mōžemy to tež najprjedy zwučować. Hlōs každeho křescāna je trěbny.

W druhim přednošku bratr Gerd Lehmann, nawoda Budyskeje diakonije, praji, zo dyrbi najprjedy nadawk cyrkwe jasny być, potom hakle mōže so rozmyslować wo organizaciskich formach. Cyrkej trjeba tajke formy, zo by mōhla misioniski nadawk spjelnić a dobru, wjesolu powěsć posrēdkować. Tute formy maja so přeco dale wuwivać. Poměr mjez sobudželačerych ma so polěpsić. Zle rēče wo druhim womjelknu w tej mērje, kaž so spōznaje, zo je tež wón wot Boha lubowany čłowjek. Sobudželačerych pak trjebaja tež dobry přiklad, zo bychu rady swoje wšēdne džělo wukonjeli.

W třecim přednošku farar Stolte z Michalskeje wosady zwēsći, zo njenamakamy powšitkownje plaćiwu wuspěšnu metodu. Naliči, što mōže wšitko wuwice wosady haćić:

- žane zhromadne nutřkowne stejišćo,
- přewulke wočakowanja,
- žane wobmjezowane zaměry,
- wid na cyłu wosadu pobrachuje,
- tradicija mōže tež haćić.

Potom wón naliči, što mōže natwarej wosady pomhać:

- nutřkowne přihtosowanje

- wšitkich wobdželenych,
- zwōlniwosć, wopušćić tež zwučene puće,
- nic stajnje zakładne prašenja wobjednawać,
- přepruwowanje džělankeho wašnja.

Naložowanje profesionalnych metodow rēka:

1. přewjesć analyzu wosady,
2. wuwic wobraz,
3. postajić strategiju,
4. narysować schodženki jednanja,
5. přewjesć kontrolu wuspěchow.

W třoch skupinach je so wo temach dale přemyslowało. W našej skupinje smy rēčeli wo strukturje cyrkwe. Zwēsćichmy, zo dyrbimy nētčišu strukturu lěpje zeznać, zo by přewidniša byla, a zo mēl so farar bōle ze zarjadniskich džělow wupřahnyć, zo by wjace časa za dušepastyrstwo mēl.

Hospodarski plan za tute lěto so jednohōtsnje schwali. Běchmy překwapjeni, zo su planowane dochody wo 17 % wyše hač loni. Z nadbytko je so pjeć tysac hriwnow za Pomhaj Bóh schwaliło.

Superintendent Pappai rozprawješe wo partnerskim džěle z wosadami w Tansaniji. Nimo 10 000 hr wot eforije je so za tute wosady 6 000 hr kolekty nazběrało. Pōlojca tutych pjenjow je so za reparatury třēchow, třēcina za kolesa a zbytk za symjo

wudać. Kōnc junija poleći mała delegacija našeje eforije na tři tydženje do Afriki.

Na kōncu slyšachmy hišće zajimawu rozprawu wjednika Budyskeho jastwa, bratra synodala Jäckela. Jastwo ma 550 mēstnow a je ze 700 jatymi přepjelnjene. Jich wobstara 300 přistajenych. Maja tam wšelake schodženki wobchada z jatymi. Namōc w jastwe je wotebērała. Najwjace čerpja jeći pod jatymi. Někak 4 000 jatych je w sakskich jastwach. Cyłkownje je so Budyske jastwo w poslednich lětach hladajo na druge jastwa w Němskej derje wuwivało. Samomordarstwow je wo wjace hač pōlojcu mjenje hač w druhich jastwach. Wjele prócy so nawožuje za jatych. Trochu je so mōhlo polěpsić hubjene mjeno, kotrež Budyske jastwo w Němskej ma. Na dnju pomnikow w septembru mōže so zaso jastwowa cyrkej wobhladać. Bratr Jäckel připowēdži, zo budže so towarstwo „Brücke e.V.“ prócować wo podpěru za džělo z jatymi. Pomhajmy sobu podpěrać tych, kotřiž so prócuja na tajkim wažnym polu, zo by namōc wotebērała.

Přichodne zeńdženje wokrjesneje synody budže, dali Bóh, 12. nowembra w Biskopičanskej starowni. Hosćo su wutrobnje wítani.

H. Wirth

Wosadne popołdnjo w Njeswaćidle

Njedźelu, 11. apryla, wotmě so přeni króć serbske wosadne popołdnjo w Njeswaćidle. Myslička na tajke zetkanje zrodzi so z nazhonjenja skromneho wopyta serbskich Božich službow w zašlosti. Mamy w našej wulkej wosadze wo wjele wjace Serbow, hač so to na zwjeršny pohlad zdawa. A dobry wopyt swědčeše wo tym, zo mjez staršej generaciju staj hišće wěda a wědomje wo serbskim pochodze swójbow a wosady žiwaj. Mjez přítomnymi běchu wosoby, wo kotrychž serbskosći dotal ani tak prawje njewědzachmy.

K potwěrženju toho pokaza sup. Albert w powitanju wosebje na to, zo je na tajkim zeńdženju každy lubje witaný, kiž serbsce rěči abo tola rozumi, tež tón, kiž so z cyrkwu tak wusko zwjazany nje-

čuje. Zaměr tajkich schadźowanjow je, wšěch do wědomeho cyłka zwjesć.

Po wuspěwanju wšěm z mladosće derje znateho kěrlušy zaběraše so potom w duchownym rozpominanju z čłowjeskim poměrom k časnikaj a časej. Njeměrnica časnikaj (Unruh) je podobna našej wutrobje. Wobej čepjetej bjez přestaća a zawinětej po zdaću naš nutřkowny njeměr. Skerje pak nas nadměrne předewzaća do chwataka honja a z tym njeměr načinja. Někotři chileja k tomu, ze stajnym chwatanjom swoju wažnosć dopokazać chcyc. Hižo w knize Hioba čitamy w Starym zakonu, zo je čłowjek jeno krótki čas žiwý a je tola poľny njeměra, doniž skónčnje w Boze měr njenamaka.

Po slódnym kofeju, kiž bě-

chu pilne pomocnicy přihotowali, slědowaše mała rozmołwa wo bohatych Njeswaćanskich stawiznach. Móhlo być wužitne, je sebi w tajkim kruhu znowa do pomjatka zwołać. Čiły zajim do tutoho směra zbudźichu hódnotne wobrazy ze žiwjenja stareho Njeswaćidla, kiž poskići k wobhladanju nam znaty a wustojny fotograf a filmowar zetkanjow ewangelskich Serbow, br. Panach z Łomska.

Na powšitkowne přeće poda sup. Albert na to wobšěrny přehlad wo serbskim ewangelskim cyrkwiniskim žiwjenju. Naspomni při tym zwjeselace a tež njelube nazhonjenja we wulkim kruhu do dweju krajneju cyrkwjow dźělenych lužiskich wosadow, kiž ma jako serbski superintendent wobstarować. Je to po dalokich pučach

spory a woporniwy nadawk, kiž je za duchowne zastaranje rozbrojenych ewangelskich Serbow wulce wažny. Napinaca to služba po starym hesle „Bohu k česći a Serbam k wužitku“, do kotrejež je tež jeho knjeni mandželska wuznamnje zapřijata.

Dale poruči so přítomnym čitanje časopisa Pomhaj Bóh a wabješe so za wobdźělenje na Serbskim cyrkwiniskim dnju we Wochozach. Lětuši Serbski bus pojedže 13. junija do Drježdžanskich kónčin. Bohaty program lubi nimo přećelneje serbskeje zhromadnosće tež duchowne wobohaćenje a pohlubšnje stawizniskeje wědy wo šěršej domiznje. Hódne zetkanje zakónči so z kěrlušom a požohnowanjom. Dalše tajke zeńdženje budže hakle w nazymje móžne. **A. Grofa**

Wosadne popołdnjo w Stróži

Njewšědne wosadne popołdnjo dožiwichu někotři Serbja z Hućinjanskeje a Malešanskeje wosady, z Chasowa a Budyšina. 24. apryla zeńdžechu so w 14.00 hodž. w šulskim muzeju „Korla Awgust Kocor“ w Stróži. W burskej zahrodze před šulu, kotraž je po starym přikładze založena, plahuje so 60 wšelakich rostlin, předewšěm hojenske a kuchinske zela. Wšitke su na taflíčkach pomjenowane w serbskej, němškej a laćonskej rěči.

W něhdyšej rjadowniskej rumnosći 1898 natwarjeneje šule je widjeć wjele materiala wo šulskich stawiznach tu teje něhdy serbskeje wsy w sewjernym Budyskim wokrjesu. Wuhotowana a wumolowana je rumnosć kaž šulska stwa kónč 19. lětstotka. W zastarskich šulskich ławkach sedžo sluchachu wopytowarjo na wuwjedženja knjeza dr. Wenglera.

Wot 1842 do 1852 bě na tutej šuli z wučerjom Korla Awgust Kocor. W tutym času je jako wučer, hudźbnik a horliwy Serb zawostajił swoje slědy w šulskich a wjesnych stawiznach Stróže.

Dr. Wengler rozprawješe wo něhdyšich šulskich wobstejnosćach, wo wobćežnosćach, jednorych wučbnych srědkach, ale tež lěpšinach. Šula bě dwurjadowniska. Přeni do štwórty lětnik měješe popołdnju wučbu, pjaty do wosmy dopołdnja. Za wučerja bě to napinace džěło. W rjadownjach pak so šulerjo mjez sobu podpěraču, starši pomhachu mlódsim. Při wšěm namaka Kocor hišće čas za komponowanje a wopyta tam a sem – wězo pěši – swojeho přećela Handrija Zejlerja we Łazu. Wuwjedženja dr. Wenglera běchu jara zajimawe. Po tym wjedžeše knjez Šenk přítomnych po dworje biosferoweho rezer-

wata, poda ze swojej wobšěrnej fachowej wědu wujasnjenja a skedźbni na tójšto zajmawostkow, kotrež čłowjek hewak njeby kedžbu měl. A wšitko wotmě so při najrjeńšim slóńčnym wjedrje. Na posledk hišće knjez Worjeh přítomnych překwapi z kofejom a tykancom. Sedžo na rjanych drjewjanych ławkach při drjewjanych blidach na dworje biosferoweho rezervata wšitkim derje zesłodža.

Na třěše bróžnje před nami bě připrawjene baćonjace hnězdo, kotrež bě po wuprjawjenju knjeza Šenka njewobydlene. Wón sam bě wćipny, hač je baćonylětsa přiwozmu. K našemu wjeselu nadoboto tři baćony přilećachu a sej hnězdo wobhladowachu. Tak zakónči so krasne a powučne popołdnjo w dobrej zhromadnosći a při najrjeńšim wjedrje. Džak wšitkim, kiž nam tute popołdnjo wuhotowachu. **A. A.**

Cyrkej we Wochozach
Foto: E. Bigonowa

Lětuši
SERBSKI BUS
wotjědže
nedźelu, 13. junija,
rano w 7.00 hodž.
Wokoło 19.00 hodž.
so do Budyšina wróći.

Z Bjarnata Krawcowych dopomnjećow wot Achima Brankačka

We wysokej starobje je Bjarnat Krawc w lětomaj 1942/43 swojemu wo 23 lět młodšemu přećełej Richardej Zahrodnikej swoje dopomnjeća němisce do steno diktował. Při přenim čitanju cyleho manuskripta njejsym so dodziwać móht, kak bě sej Krawc hač do wysokeje staroby swoju krutu žiwjensku wolu, swoje narodne zmyslenje a čerstwy pomjatk wobchowal - wón wšak bě mjeztym wosomdžesatnik. Zdobom je mje jeho wutrobitosć, z kotrejž wo swojej swójbje, wo přiuznych a znatych powěda, jara hnuła. Wězo su mje tež wobswět jeho džěćatstwa a mladosće, předewšěm pak jeho rozsud na Bukečanskej schadźowance 1877, na kotrejž je so z Młodoserbomaj Jakubom Bartom a Arnoštom Muku přečelił, swojemu luděj služił, a kak je tónle swój žiwjenski puć hač do kónca swojeho byća šoł, wulce putali.

Z jeho dopomnjećow njech su wzate někotre wosobiny ze serbskeho narodneho žiwjenja, kotrychž narodniny abo posmjertniny lětsa wopominamy.

Jurij Jakob

(24.10.1839–12.11.1913)

Dnja 10. awgusta 1879 wuhotowach ze swojim chórom serbskich seminaristow Krajnostawskeho seminara Swoboda při składnosći 5. schadźowanki serbskich studentow koncert serbskich a słowjanskich twórbow. Po sobotnišim wuradźowanju je nas tudyši farar Jurij Jakob k sebi na bjesadu přeprósyl. Přitomny běše tež jeho młodši bratr dr. Jan Bohuwěr Jakob. Bjesada při šćedriwej hosćinje, kotruž bě nam fararjowa sotra přihotowała, běše wulce zajimawa. Smy wo wšěch móžnych wědomost-

W meji je wot Achima Brankačka wušła kniha wo serbskim hudźbniku Bjarnaće Krawcu pod titulom „Žiwjenje je džěło – wotpočink je mrěće“ z mnoho fotami a dokumentami kaž tež podacemi wšěch publicistiskich a hudźbnych džělow Krawca. Kniha předawa so tři měsacy po wuchadźenju za subskripcisku plaćiznu 23,90 hriwnow.

ných prašenjach, wosebje pak wo nas samych – so wě jenož serbsce – rěčeli. Njedzělu dupołdnja wopytachmy wšitycy Bože služby. Tu sym přeni króć fararja Jakuba serbsce předować styšal, jeho mudre mysle a rěčna dokonjanosć su we mni jara hluboki zacišć zawostajili. Z rozmołwow z wosadnymi smy jenož chwalbu wo jich dušepastyrju styšeli, nježiwajcy jeho cyrkwinskeje krusosće su woni jeho jara rady měli. Jakobowe konfirmaciske předowanja běchu powšitkownje po Łužicy znate. Na nježdelach Palmarum čehnjechu dolhe čahi konfirmadow – holcy wšitke w serbskej drasće – do cyrkwy.

Dr. Jan Bohuwěr Jakob

(28.7.1849–28.4.1913)

Dr. Jan Bohuwěr Jakob bě wučer za nabožinu, němčinu a klasiske rěče na Kralowskim gymnaziju w Drježdžanach. Jemu je so naš koncert nježdźelu wječor na schadźowance w Njeswaćidle tak lubił, zo je nam spěwarjam

něšto blešow dobreho wina darił, kotrež smy hnydom na jewišću stejo na jeho slawu wupili. Tež stary přečel mojeho nana a přiuzny wobjeju Jakubow, farar Jurij Wanak, bě z Woslinka na schadźowanku přichwatał.

W Drježdžanach je Jan B. Jakob prawidlownje na zarjadowanja towarstwa Drježdžanskich ewangelskich Serbow Čornobóh chodzil. Husto je wo serbskej literaturje a stawiznach přednošował a towarstwowu pokladnju šćedriwje pjelnil. Bjez jeho dara njeby sej Čornobóh žanu towarstwowu chorhoj, kotruž smy sej lěta 1914 wobstarali a poswjećili, kupić móht.

Adolf Sommer

(25.2.1862–3.9.1909)

Adolf Sommer, syn mulerja, běše Serb z krutym rjapom a njewšědnje mudry muž. Wón pochadza ze Židowa a chodžeše tu Janej Radyserbej-Wjeli do šule. Po wopyće Krajnostawskeho wučerskeho seminara, hdžež bě Korla

Awgust Fiedler jeho za narodne džěło zahorił, běše wón wučer w Hućinje a wot lěta 1884 hač do swojeho smjerće 1909 na hólčej ratarskej šuli w Budyšinje. Něšto lět je wón serbskim gymnaziastam serbsčinu podawał. W Budyskej Bjesadze je wón jara čile a wobhladniwje džětał a mje podpěrował, hdyž sym Bjesadžiny chór za moje koncerty trjebał. Ruščinu awtodidaktisce nawuknywši je po swojim pućowanju do Ruskeje zajimawe rozprawy do „Łužicy“ pisał a wosebje džěla Tolstoja, Korolenka a Puškina do serbsčiny přeložował. Sommer bě čłowjek nimoměry miłeje powahi a do narodneho džěla pozbudźowaceho ducha. Jeho džěłarnju pyšachu poľne regale serbskeje a słowjanskeje wědomostneje a beletristiskeje literatury. Sydomaštyrcečilětny zemrě wón přezahe na trombozu.

Jan Arnošt Frajšlag

(22.11.1869–8.4.1951)

Frašlag sluša do tych kruhow serbskich wučerjow, kotřiž su pódla swojeho zastojnstwa w narodnym džěle hajili znajmjeńša jednu wotnožku serbskeho duchowno-kulturneho prócowanja. W serbskim spěwnym hibanju Zwjazka serbskich spěwarskich towarstwow wusahuje wón jako dirigent a komponist. Po wopyće Krajnostawskeho wučerskeho seminara přistaji so Frajšlag najprjedy jako pomocny wučer w Hornjej Hórcce, hdžež wosta hač do kónca swojeho powołanskeho žiwjenja jako wyši wučer. W lěće dozałoženja ZSST je wón we wsy swojeho skutkowanja serbski měšany chór Łužica založil a z nim we wsach Budyskich horow, sčasami z Bukečanskej Radosću so wuměnjejo, ➤

koncertował. Na centralnych chórowych zarjadowanjach je sej wón ze swojim chórom a swojskimi kompozicijemi kaž „Krasna družka“, „Łužica moja“, „Šum mi, Sprjewja“, „Rjana ty hola“ wulke připóznaće mjez Serbami wuspěwał. W lětach druheje swětoweje wójny je w Budestecach zastupował kantora Rudolfa Jenča, kotryž dyrbyeše so za „tysacletny reich“ bić. Njebě žadyn zwjazkowy koncert, na kotrymž njebě jeho dżowka Dora, w Serbach jako serbski sołobik znata, solistisce wustupowała. Wona bě wuběrna interpretka solowych spěwow swojeho nana.

Powěšće

Budyšin. 27. apryla zetkaču so zastupjerjo Serbskeho ewangelskeho towarstwa, knjez superintendent Siegfried Albert, farar Jan Malink a Lubina Tarankec, z předsydu Domowiny, J. Brankačkom, hłownym jednaćelom Bj. Cyžom a předsydu rady Załožby za serbski lud, Clemensom Hrhjehorjom, na zhromadnu rozmołwu.

Tema běše, kak hodža so zajimy ewangelskich Serbow w narodnym dźěle lěpje wobkedźbować, zhromadne projekty koordinować a njedorozumjenjam, kiž su w zaštosći

wjedli zdžěla k njelubej diskusiji, w přichodže zadžěwać.

W diskusiji zwěsćichu wobdžěleni, zo njeje było žaných chutnych pohórškow napřečo někajkemu wěrywuznaću. Wšelake naprawy w Domowinje a w Załožbje, wo kotrychž so njeje dosć šěroko rěčalo a informowało, su wjedli k wěstym iritacijam pola ewangelskich Serbow. Jednotne wustupowanje Serbow do zjawnosće pod třěchu Domowiny žada sej wosebitu sensibelnosć w mjezsobnym wobchadze. Wažne wuměnjenje za to je běžny dialog mjezy wšemi.

Olomouc. Husitiska cyrkej w Českej ma 185 000 dušow. Na čole tuteje cyrkwyje steja patriarch a pjeć biskopow. Nětko je so k přenjemu razej fararka za biskopku cyrkwyje wuzwoliła.

Praha. Cyrkwinski chór Naši pěwci, kiž skutkuje při ewangelskej wosadze w Praze-Dejvicach, nastudowa a předstaji pod nawodom Lydije Härtelowej kompozicije K. A. Kocora a Bj. Krawca. Hromadže ze solistku Statneje opery w Praze, Ludmilu Vernerowej, nahra za Čěski rozhłos w Praze „Wótče naš“ Bj. Krawca a Kocorowe dźěla: kěrluš „Tón Knjez je mój pastyr“, ariju „Božo, budź mi hnadny“ a chór „Knježe, ty sy moja móc“. Tele kompozicije zaklinča w juniju – hromadže z „Missu solemnis“ Bj. Krawca, kěrlušemi Jana Krygarja a Nagelowym „Strowa sy, Marija“ – w Čěskim rozhłosu w dwěmaj wusyłanjomaj wo serbskej duchownej hudźbje.

H. Härtel

Přispomnjenje: Wobdžělnicy Serbskeho busa dožiwichu knjeni L. Härtelowu jako harfenistku a spěwarku L. Vernerowu loni na kemšach w Železnym Brodže.

M. Wirth

Přeprašujemy

01.06. – wutora

18.00 hodź. wosadny wječor w Nowym Měsće (sup. Albert)

02.06. – srieda

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Minakale (sup. Albert)

05.06. – sobota

15.00 hodź. wosadne popoždnje w Barće (sup. Albert)

06.06. – 1. niedźela po swiatej Trojicy

10.00 hodź. kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Albert)

13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

12.06. – sobota

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Bukecach (sup. Albert)

13.06. – 2. niedźela po swiatej Trojicy

SERBSKI BUS

19.06. – sobota

15.00 hodź. wosadne popoždnje w Drježdźanach (sup. Albert)

20.06. – 3. niedźela po swiatej Trojicy

11.45 hodź. nutrnosć w rozhłosu (sup. Albert)

14.00 hodź. delnjoserbsko-němske kemše w Rogowje (fararka Wellenbring/prědar Frahnaw)

26./27.06. – 4. niedźela po swiatej Trojicy

SERBSKI CYRKWINSKI DŽEŇ
W SPRJOWJACH A WOCHOZACH

04.07. – 5. niedźela po swiatej Trojicy

10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej (sup. Albert)

13.30 hodź. kemše w Budestecach (sup. Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow; wudawaćel a zamolwity: Serbski wosadny zwjazk, adresa redakcije/Adresse der Redaktion: Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen; Postvertriebsnummer: F 13145; zamolwity redaktor: superintendent Siegfried Albert (tel./fax: 03591/481280); čisć: Lausitzer Druck- und Verlagshaus GmbH/Serbska čisćernja, Hornčerska/Töpferstraße 35, 02625 Budyšin/Bautzen, zhoto-wjenje a rozšěrjenje časopisa Pomhaj Bóh podpěruje Domowina-Verlag GmbH Ludowe nakładnistwo Domowina, Sukelnska/Tuchmacherstraße 27, 02625 Budyšin/Bautzen; Pomhaj Bóh wuchadža jónkroč za měsac. Lětny abonent plaći 10 hriwnow. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 1000 028 450, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00